

PERILLVSTRI Ac MAGNIFICO DOMINO

D. GABRIELI
SIPOWICZ

Tiuuno Szaudouienſi Notario terreſtri Duca: Samogitiæ
Perennem felicitatem.

PRouidâ Diuinæ mentis ratione in Alma Vniuerſitatis Vilnenſis arena pro naturali decertaturus Philoſophia, nullius armis & bella-re confidentiùs, & triumphare glorioſiùs me poſſe, præter Tuam Sagittam, gauſus aduerti Perilluſtris & Magnifice Dne. Cum enim retrolapſa antiquitas omnem ſagittam Fiduciæ hieroglyphicum prudenter eſſe voluerit; vel ex eo fauſtum votis meis auſpicari omen liceat; quòd tot in Patriam meritis glorioſum Tuum Telum pugnatrici prebendam dextrâ. Et quia fruſtraneus labor in eo inquirendo locatur, quod benigna natura fecunditas intra proprios concludit ſinus, proſecto imprudentia notam incurriſſe viderer, ſi aliunde quaſita emendicarem præſidia, quæ viſceribus, vt ita dicam, ac ſeptis Domus Tuæ, mihiq; & beneficiis, & ſanguine contiguæ, contineri, abundeque ſupreſſe non ignoro. Atque ita eò equiore animo nobiliſſimarum proſapia-rum, nuſquam Philoſophico conſperſa puluere prætereo arma, Tuamq; in partes meas aduoco Sagittam, quò luculentiùs eam Philoſophiæ pen-nis ſubuectam, Martiâ chalybe grauem, hoſtibus denique Patriæ horrendam fuiſſe ſemper, perſpectum habeo. Spectauit ſacrarum pro-fanarumq; ſcientiarum Altrix Craconia æmulum ſagittæ, ingenij Tui acumen, validam in penetrandis Philoſophiæ obicibus aciem; dignamq;

A

iudi-

iudicavit Sagittam tuam, quam in signum tot triumphorum, quos in arena Philosophica retulisti, Laureatam in Lituaniam renutceret. Et vero quam Polonicus in Laurum veruasæ suspexit orbis, eandem inclytus Samogitiæ Ducatus reducem futurarum victoriarum omen accepit, & innato sibi iure per varios honorum gradus non tam fortuna impulsu, vel ambitione populari, quàm propria virtutis alis in altum eulentem est admiratus. Cum verò pulchrius, & ad claritatem nominis valentius esse nosset, parari quàm creari illustrem, & honorum fastigia, non cuniarum lenocinio, sed industriâ, labore, bonorum ac salutis Patriæ impensorum dispendio gloriosius emi, quò spem de te omnium impleres, in lucris ponere id viluses, si pro incolunitate Patriæ, in viscera Samogitiæ sauenti Suetico Leoni tuâ sagittam obyceres, pietate, quæ armorum anima est, communitus. Atque vt feliciter in illas audas nostri sanguinis fauces Iaculum Tuum vibrasti, ita felicius minacia Baltici Leonis ora occlusisti, & in Szaulensibus sauciatum cæpis proprio innatantē sanguini ultra fines Samogitiæ pepulisti. Tunc grauiori stylo indelebiles Sueticis cervicibus induxisti characteres, dignūq; factis Te probasti, qui in Notariū seruata tot characteribus Samogitiæ eligereris. Ita igitur consilio & pharetra succinctus seruis Patriæ; vt sago an togâ magis Samogitico profis orbi, difficile decerni possit Accelera nunc hostium animorumque debellatrix Sagitta, gloriosi Heredis tui meritis impulsa, & quæ in Philosophiæ æque ac Martis arena certans immarcescibilem gloriæ Lauream tibi comparasti, mihi naturalem Philosophiam, tuosque auitos splendores propugnanti, certum securumq; ad Lauream pande iter.

Perillustri ac Magnificæ D. T.

Humillimus Cliens

SAMVELIOANNES KONARZEWSKI

CONCLVSIONES PHILOSOPHIÆ NATVRALIS

I.

Phyfica naturæ indagatrix pro obiecto materiali Corpus naturale considerat, pro formali habens naturalitatem. Est verè & propriè scientia speculatiua, nulli alteri subalternata. Inter illius obiecta vti nobilissimum homo est, ita est obiectum attributionis.

II.

Fieri corporis naturalis, vt est mutatio, tribus constituitur principiis; Materiâ, formâ & priuatione. Qui vltimâ dicit esse, abutitur vocibus; meliùs dicet, formam non esse; priuatio enim, est ipsamet forma quatenus non existens in subiecto. Corpori in facto esse duo tantùm ex his prima principia competunt.

III.

Qui materiam primam negat, se esse substantiam compositam negat. Quamuis verò ipse sit generabilis & corruptibilis, materia tamen illius ingenerabilis & incorruptibilis est, propriâ existens existentia. Essentiam materiæ Metaphysicè exprimer, qui dicet esse partem substantialem perfectibilem in toto. Si existeret materia spoliata à Deo omni formâ, adhuc existeret naturaliter, tanquam ea, quæ nec à priori, nec à posteriori dependet à forma.

IV.

ÆQualitatis amans eodem appetitu nobiles & ignobiles formas appetit, nec auersatur corruptas. Nec solùm absentes sed etiam præsentem appetit appetitu desiderij. Potentia, quam habet ad formas, est illi identificata, & essentialis.

V.

Forma est ratio, quod quid erat esse rei; non sola tamen est essentia compositi Physici. Nequè ideò est homo alius, quia in homine mutatur toties per nutritionem materia. Materiales formæ non educuntur ex materia more Græcorum ex equo Troiano, secundùm aliquod esse præexistens: educi enim illas est, produci dependenter à materia vt à causa materiali sustentatiua.

VI.

Ouem cum lupo conciliabit, qui supernaturaliter vtriusq; formam in eadem ponet materia; nec diuidet ignem à se, qui illum in duobus subiectis ponet. Ad vniendas materiam & formam secum nullo opus est medio vel modo intermedio adæquatè distincto. Qui totum à partibus vt vnitis simul sumptis inadæquatè distinguit, nullam patietur iniuriam, si illi partes absumentur.

VII.

Homo non est natura, licet materia illius & forma, etiam quatenus est rationalis, sit natura. Violentum est, cuius principium est extrinsecùs passo non conferente vim.

Non

Non est contra obedientiam creaturæ, Deo debitam, quòd creatura possit à Deo pati violentiam.

VIII.

Intelligentiæ possunt multa mirabilia in natura operari naturaliter per motum localem, & applicationem; per se immediatè nihil possunt. Numeri & voces nihil habent virtutis naturalis ad effectus naturæ. Ars potest æmulari naturam; potestq; aurum verum efficere si attendas ad principia; si ad experientiam, citiùs spoliabit auro. In vris & aliis brutis ars nulla est.

IX.

Causa, quæ est principium per se influens esse in aliud, essentialiter respicit possibilem effectum, estq; cum illo in indiuiduo ita cõnexa, vt si vna implicaret formica, implicaret etiam causa illius productiua. Nec ignis immediatè extinctus vrere potest: nec duæ trabes se sustentantes sibi sunt mutuo causæ; nec idem ignis potest sui ipsius effectus esse, etiam per secundam productionem.

X.

Basiliscus cū à longè visu enecat, non agit in distans. Duæ causæ totales naturaliter ad vnum effectum concurrere non possunt, possunt supernaturaliter. Deus causæ materialis causalitatem nec in cõpositum, nec in formam potest supplere in genere causæ materialis. Prius forma noua inducitur in materiam, quàm expellatur antiqua, non sunt tamen duæ formæ simul in eodem subiecto.

XI.

Causa-

Causalitas causæ efficientis est actio, quæ in recto est ipsa entitas effectûs connotans causam à qua fuit. *Eductiua actio formaliter distinguitur à passione. Neganti virtutem actiuam in creaturis, efficaciter persuadet ignis digito applicatus. Sunt autem substantiæ productiuæ tam accidentium siue in proprio siue in extraneo subiecto, quàm substantiarum cum concursu accidentium. Dum generatur rana ex putri, nullam parentem agnoscit ranam vt sic.*

XII.

Tantum est dominium Dei in creaturas, vt immediatum suum in illas influxum in nullam creatam causam transfundere possit. Nullam tamen causam prædeterminat, per aliquam qualitatem. Quod si causa creata libera à Deo determinatur ad indiuiduationem, & exercitium actus, ipsa Deum determinans ad speciem, nullum inde sequitur præiudicium nostræ libertati.

XIII.

Finis est vera causa Physica, cuius actus primus est bonitas obiecti per cognitionem proposita. Non tantum media, sed etiã amor finis est effectus finis. *Aues nidificando, non agunt formaliter propter finem. Dantur in rebus fortuna & casus; illa siue amica siue inimica hominum est, iste in causis irrationalibus. Monstra non sunt simpliciter effectus casuales. Fatum Christianè datur, quod est dispositio causarum secundarum Diuinam prouidentiam infallibiliter exequentium.*

XIV.

Motus

Motus localis terminus ad quē, est presentia in loco seu ubi, quod est ipsum locatum indistans à loco. Etiam si aliquis in navi corrente per oppositum currat, non mouetur duobus motibus contrariis.

XV.

Potest supernaturaliter idem corpus circumscribitur esse Vilnæ & Romæ; & hîc algere, ibi vri; quin & ibi mori, hîc viuere. Nullis natura viribus potest in scypho dari vacuum: quod si daretur Diuinitus, in illo lapis ex manu proijci non posset. Extra celos nullus locus est, licet tamen spatia quædam imaginari, quæ sunt corpora possibile apta ambire.

XVI

Quantitas est distinctum accidens à materia, in qua etiam recipitur, non in composito. Nullum continuum perfectè diuidi potest: vnde papauer quantumcunque comminutum, adhuc melius in infinitum comminui potest: quod antequam comminuas, nullas partes habet actu.

XVII.

In finitum categorematicum in creatis nullum est dabile: nec creatura ita perfecta, vt illâ perfectior in infinitum dari non possit. Duratio à re durante quo ad rectum non distinguitur: in obliquo addit connotatum temporis. Tempus est numerus motus secundum prius & posterius, habens partes potentiâ: secundum rationem formalem prioris & posterioris redire non potest.

XVIII.

Mun-

Mundus nec quoad successiva, nec quoad permanentia potuit esse ab æterno. Probabilius creatus est in vere Mense Martio. Cæli sunt compositi, & ab intrinseco corruptibiles. moventur ab intelligentiis, terrâ interim stante. Velocitas motûs cælestis est prope incredibilis; ex suppositione si tantum sol decies sit maior terrâ, intra hoc spatium, quo totus supra horizontem emergit, milliaria 17180 conficit.

XIX.

TRestantum sunt Cæli Empyreum, sidereum & âereum. sidereum est liquidum, in quo sidera ceu pisces in aquis natant. Sidera non sunt partes cæli densiores, sed corpora ab illis specie distincta. Sol licet mediâ luce etiam urat, ignis tamen non est. Maculæ in luna non sunt sylvæ, lacus & montes, sed partes rariores.

XX.

Astra agunt in inferiora per suas influentias, non tamen in voluntatem humanam: ideo fures frustra accusant mercurium, tanquam authorem sui furti. Dum Astrologi ex astris prædicunt ventos, tempestates, siccitatem, sterilitatem, probabiliter illis credi potest: quando verò bella, & alios effectus à voluntate libera pendentes prænuntiant, risum non fidem merentur, ut pote iam de hoc damnati.

AD. M. D. G. B. M. V. S. L. O. C. H.

L17
1195